

A Magyar Köztársaság Országgyűlése a Kormány előterjesztésére döntött a Hágában 1995. június 16-án aláírt – az afrikai-eurázsiai vándorló vízimadarak védelméről szóló

ni a teljes elterjedési területre jellemző védelmi helyzetüket és biológiai sajátosságukat.

– A vándorló vízimadarak különösen sebezhetőek egyrészt, mert nagy távolságokat tesznek

Új törvény a vándorló vízimadarak védelmére

nemzetközi megállapodáshoz (*Agreement on the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds, röviden AEWB*), amit a Magyar Közlöny 2003/68. számában megjelent 2003. évi XXXIII. törvényben hirdetett ki. A megállapodás a Magyar Köztársaság vonatkozásában 2003. március 1-jén lépett hatályba.

A megállapodás előzményei

1979-ben fogadták el a vándorló vadon élő állatfajok védelmét elősegítő ún. *Bonni Egyezmény*, amely a fajok védelme érdekében – különösen azért, mert vándorlásuk során több országot is felkeresnek – nemzetközi együttműködésre buzdított. Már 1985 októberében az Egyezményt aláíró felek képviselői kezdeményezték egy a nyugat-palearktikus récefélék védelmét erősítő megállapodás előkészítését és megkötését. Tekintettel a terület nagyságára (1. térkép), az érintett fajok és országok nagy számára, az előkészítés mintegy 10 évet vett igénybe, amelynek során a jogi kérdések tisztázódása mellett kialakultak a megvalósítás keretei is. A megállapodás meghozatalához távlati, kollektív érdekek sokaságának felismerése vezetett el, amelyeket a megállapodás is rögzít. Melyek ezek a felismerések?

– A vándorló vízimadarak a világ biológiai sokféleségének részét képezik, ezért a *Rioi Egyezmény*vel összhangban megőrzendők.

– E fajok természetből történő begyűjtése gazdasági, társadalmi, kulturális és rekreációs hasznot jelent.

– A vándorló vízimadarak *zsákmányolása kizárólag fenntartható módon* történhet, aminek során tekintetben kell ven-

ni meg, másrészt azért, mert a fennmaradásukhoz nélkülözhetetlen vizes élőhelyek hálózata, a nem fenntartható emberi tevékenység következményeként folyamatosan pusztul. Ez utóbbi ténytet fogalmazta meg, és a tendencia megfordítását tűzte ki célul az 1971-ben elfogadott ún. *Ramsari Egyezmény*.

– A vándorló fajok és vizes élőhelyeik jelenlegi státusza *azonnali intézkedéseket igényel*, amit kizárólagosan egy sokoldalú megállapodás megkötése, valamint összehangolt megvalósítása, végrehajtása oldhat meg.

– A végrehajtás során néhány ország támogatásra szorulhat a kutatás, a monitorozás, az élőhely-gazdálkodás területén, továbbá a kutatóhálózat és a közigazgatási intézményrendszer felállításakor.

Védjük és segítsünk

Az Egyezmény aláírói – így Magyarország is – vállalták, hogy a vándorló vízimadár-fajok kedvező védelmi helyzetét megőrzik, vagy a kedvezőtlen helyzetűek esetében helyreállítják azt. E cél elérése érdekében általános védelmi intézkedéseket foganatosítanak, és Cselekvési Tervben határozzák meg a szükséges tevékenységek körét. Melyek is ezek a védelmi intézkedések, és mit tartalmaz a Cselekvési Terv?

Védelmi intézkedések

– Biztosítani kell a Bonni Egyezményben (3. cikk 4. és 5. bekezdés) előírt szigorú védelmet a veszélyeztetett vándorló vízimadarak számára.

– Az fajok hasznosításának feltétele ökológiájuk ismerete, valamint magára a fajra és környezetére is vonatkozó bölcs (fenntartható) hasznosítás szemléletének érvényesítése.

– Leltár készítendő a vándorló vízimadarak élőhelyeiről, támogatni kell ezen élőhelyek védelmét, kezelését, és ha szükséges, akkor helyreállítását.

– A vizes élőhelyek hálózatának védelme és helyreállítása érdekében összehangolt cselekvésre van szükség az egyes fajok teljes elterjedési területén, kü-

lönösen akkor, ha az több, vagy sok országot érint.

– Megismerendők azok az emberi tevékenységi formák, amelyek napjainkban, vagy a jövőben várhatóan veszélyeztetik a vándorló vízimadarakat. E problémák megszüntetendők, vagy megelőzendők. Törekedni kell az élőhelyek helyreállítására és az elvesztett élőhelyek pótlására.

– Vészhelyzetek esetében összehangolt nemzetközi cselekvésre van szükség. Ennek kivitelezése nélkülözhetetlenné teszi a katasztrófa-helyzet esetén sebezhető fajok körének meghatározását, a veszélyelhárítási módszerek kidolgozását.

– Az őshonos vándorló vízimadár-fajok védelme teljes elsőbbséget élvez. Abban az esetben, ha a nem őshonos fajok az őshonos fajok védelmi helyzetét hátrányosan befolyásolják, akkor meg kell tiltani ezek betelepítését, megelőzendő spontán betelepedésük, korábbi betelepedésük esetén pedig meg kell akadályozni azt, hogy kedvezőtlen hatásukat kifejtsék.

– Széleskörű kutatómunkára van szükség a vándorló vízimadár-fajok biológiájának, ökológiájának minél mélyebb megismerésére. Ehhez közös kutatási és monitorozási programokra van szükség.

– Mindezek megvalósításához szakemberek szükségesek, akiket ugyancsak nemzetközi együttműködés keretében kidolgozott oktatási programok segítségével lehet alkalmassá tenni a feladatok teljesítésére.

– A hatékony védelem záloga az információk gyors áramlása, ezért a megállapodást aláíró feleknek érdeke, hogy a kutatási és monitorozási eredmények, a védelmi és oktatási programok minél gyorsabban, minél szélesebb nyilvánosságot kapjanak.

A Cselekvési Terv

A Cselekvési Terv meghatározza azokat a lépéseket, amelyeket a Megállapodást aláíró országoknak meg kell tenniük a legfontosabb fajokkal és feladatokkal kapcsolatosan. Ilyenek:

1. A fajok védelme

- 1.1. Jogi intézkedések
- 1.2. Fajonkénti Cselekvési Tervek
- 1.3. Rendkívüli intézkedések
- 1.4. Visszatelepítések
- 1.5. Betelepítések

2. Az élőhelyvédelem

- 2.1. Élőhelyek számbavétele
- 2.2. Területek védelme
- 2.3. Élőhelyek helyreállítása

3. Az emberi tevékenységek szabályozása

- 3.1. Vadászat
- 3.2. Ökoturizmus
- 3.3. Egyéb emberi tevékenységek

4. Kutatás és monitorozás

5. Oktatás és tájékoztatás

A Vadászatot érintő rendelkezések

Tekintsük át, hogy a cselekvési terv mely részei foglalkoznak a vadászattal, annak szabályozásával.

Jogi intézkedések

A Cselekvési Tervnek szerves részét képezi az a táblázat, amelyben rögzítik azon fajok (alfajok) sorát, amelyek populációira a Cselekvési Terv alkalmazandó.

A táblázat „A” oszlopában szereplő fajok teljes védelmet élveznek, tiltott egyedeik és tojásaik zsákmányolása, szándékos zavarása, a madarak és tojásaik birtoklása, hasznosítása, valamint a tiltás dacára zsákmányolt egyedek, tojások, vagy azok származékának kereskedelme. Ez alól mindössze 5 kivétel van, közöttük a nagy lilik (*Anser albifrons albifrons*) közép-európai telelő populációja. E fajok – feltéve, ha vadászatuk régi tradíció az adott területen – fenntartható hasznosítás elvei szerint vadászhatók.

A táblázat „B” és „C” oszlopában szereplő fajok (alfajok) és populációk egyedeinek és tojásainak zsákmányolását szabályozni kell (a „C” csoport annyiban tér el az „B”-től, hogy előbbiben minden populáció meghaladja a 100 000 pld-t, és nem elégítik ki a „B” egyéb kitételeit, annál kedvezőbbek adottságaik). A szabályozás a szaporodás, fiókanevelés és a költési területre való visszatérés időszaka-

kában való zsákmányolás tiltását jelenti, abban az esetben, ha az kedvezőtlen hatással van az érintett populáció védelmi helyzetére. A „B” csoportba tartozó közép-európai fajok a nyári lúd (*Anser anser anser*), a kanalas réce (*Anas clypeata*) és az üstökös réce (*Netta rufina*). A „C” csoportos közép-európai fajok az alábbiak: bütykös hattyú (*Cygnus olor*), vetési lúd (*Anser fabalis rossicus*), csörgő réce (*Anas crecca crecca*), barátréce (*Aythya ferina*), kontyos réce (*Aythya fuligula*), szárcsa (*Fulica atra atra*) és az erdei szalonka (*Scolopax rusticola*) valamint közép-európai telelő állományokkal: a kerceréce (*Bucephala clangula clangula*), az őrvös bukó (*Mergus serrator serrator*) és a nagy bukó (*Mergus merganser merganser*). Említettek közül Magyarországon 9 faj vadászható. Ugyancsak szükséges a zsákmányolás módjának szabályozása is.

A tiltások alól kivétel tehető, pl. kárelhárítás/megelőzés, kutatás-oktatás, visszatelepítés indokával.

Vadászati szabályozás

A szabályozás alapja, hogy a vadászati törvények megfeleljenek a Cselekvési Terv fenntartható hasznosítás szemléletű célkitűzéseinek. Szükséges a teríték nyilvántartás, s annak eljuttatása a Megállapodás Titkárságához.

A megállapodást aláíró felek vállalták, hogy 2000-ig megszüntetik az ólomsörét alkalmazását a vizes területeken folytatott vadászatok során. A 2003. évi XXXIII. Törvény 3.§ szerint a Magyar Köztársaság ezzel kapcsolatban az alábbi különleges fenntartással élt. „A Magyar Köztársaság fenntartja magának a jogot, hogy az ólomsöréttel történő vadászatot a vizes területeken 2005. augusztus 15-ig megszünteti.”

További intézkedések az alábbi tényezőkre kell, hogy kiterjedjenek: a mérgezett csalétek alkalmazásának betiltása, az illegális zsákmányolás (orvdászat) visszaszorítása, vadászati szervezetek létrehozása helyi, országos és nemzetközi szinten, vadászvizsga kötelezővé tétele, amely tartalmazza a madárfajok meghatározását is.

A vadászattal is összefügg, hogy mindazon területek fokozott kéméletet érdemelnek, amelyek nemzetközi szempontból fontosak.

Magyarország és az AEWA

Hazánk – annak ellenére, hogy csak 2003-ban hozott törvényt a megállapodás bevezetéséről – európai szinten is élenjár az AEWA szellemiségének és gyakorlatának megvalósításában. A Természetvédelmi Törvény és a Vadászati Törvény, valamint végrehajtási rendeleteik szinte vala-

mennyi előbb felsorolt részlet-kérdésről rendelkeznek már, köszönhetően részben annak, hogy, e sorok írója – folytatva az elődök koncepciózus munkáját – 1990-1993 között részt vett a megállapodás Cselekvési Tervének részben nemzetközi előkészítésében, továbbá teljes körű magyarországi alkalmazásában, másrészt köszönhető a vadászati és természetvédelmi hatóságok megértő hozzáállásának.

A vadászható fajok jegyzékének meghatározása, az aktuális vadászidények megállapítása, a napi terítékkorlátozás, a szigorú vízivad vadászati módok bevezetése, a kéméleti területek rendszerének kialakítása már a megállapodás aláírása, tehát az előkészítés szakaszában megtörtént a 8/1993 sz. FM rendeletben, érzékelhetően egységes koncepció szerint, a maga nemében elsőként Európában.

Az állami vadászvizsga szigorítása, tematikájának átdolgozása és a következetes számonkérés az oktatás igényeit is kielégíti, nem beszélve a közép és felsőfokú vadgazdálkodási szakemberképzés tananyagának fejlesztéséről.

A vadászati törvény rendelkezik mindennemű vadtelepítésről, így az idegen fajok betelepítésének erős korlátjai vannak (gyakorlatilag tilos).

A természetvédelem mindezek felügyelőjeként, továbbá az élőhelyvédelem és rekonstrukci-

Vadászélmény a Velencei-tó mellett

Agárd határában ajánlunk vízivad vadászatot: vadkacsa húzáson, vadliba lesdögödrből, valamint fácán vadászatot: kereső vadászat és nagy terítékű hajtó vadászat.

Deer Hound Bt.

Tel.: 20/954-9966,
tel./fax: 22/370-607

ók területén, az emberi tevékenység káros hatásainak megelőzésében és kezelésében jeleskedik.

A vadászati és természetvédelmi főhatóságok közösen támogatják a kutatást és a monitorozást a Magyar Vízivad Kutatócsoport működtetése révén, továbbá a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület kutatási programjainak támogatásán (TvH) keresztül. A Monitoring és más kutatóprogramok megalapozzák, egyszersmind nyomon követik a vándorló vízimadarak védelmi helyzetét Magyarországon. Eredményeinkről saját kiadványokban és többek között a NIMRÓD hasábjain is rendszeresen beszámolunk.

Prof. Dr. Faragó Sándor
Vadgazdálkodási Intézet
Nyugat-Magyarországi
Egyetem, Sopron

AZ AEWA SZERZŐDÉSSEL ÉRINTETT TERÜLET

Tisztelt Olvasóink!

Naprakész információk olvashatók vadászati, vadgazdálkodási és természetvédelmi rendezvények, illetve események helyszínének és időpontjának pontos előrejelzéséről az interneten (www.nimrod.hu, az ESEMÉNYNAPTÁR címszó alatt). Mostantól az internet lehetőségeit kihasználva is igyekszünk olvasóinkat időben tájékoztatni az aktuális vadászati programokról.

Kímélje a szemét!
Látcső és puskatávcső javítása és
műszeres beállítása
Magyarországon egyedül:

Hartay János
1146 Budapest,
Thököly út 55.

Félfogadás:
14-17-ig
Tel.: 383-58-17